

TOMÁŠ BEZROUK

ZÁPISKY

ZE SANITKY

SANIČÁKŮV PRACOVNÍ VÍCEBOJ

Zápisky ze sanitky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Tomáš Bezrouk

Zápisky ze sanitky – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

ZÁPISKY ZE SANITKY

ZÁPISKY ZE SANITKY

Tomáš BEZROUK

 CPRESS

© Tomáš Bezrouk, 2024

ISBN tištěné verze 978-80-264-5494-6

ISBN e-knihy 978-80-264-5514-1 (1. zveřejnění, 2024) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-5515-8 (1. zveřejnění, 2024) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-5511-0 (1. zveřejnění, 2024) (ePDF)

OBSAH

Předmluva	11
Jdeme na to.....	15
Statisticky vzato.....	18
Ztráty a nálezy.....	19
Spolupráce s odděleními	20
Zaručená zkratka	22
Řeč těla	25
Noční směny	27
Chyť si svého sanitáka	31
Dispečer	33
Převozový lístek	35
Čert nikdy nespí	40
Tringelt (spropitné).....	42
Adresy a jména	44
Volný čas	54
Sanatoria. Rehabilitace. Lázně	55
Zasedací pořádek	56
Okno do duše (a do kabiny)	58
Murphyho zákony	60
Marie.....	65

(Spravedlivý) koloběh života	68
Hlášky do vysílačky	72
Historie a tak trochu i nostalgie	77
Stejná, přesto každá jiná	82
Řečí čísel	85
Kouzelník	87
Malý saniták	91
Mladí a neklidní	97
Patron řidičů	102
Den BLBEC	104
Zdravotní lapálie na cestách	107
Můj dopis z tábora	112
Holčička a vrány	115
„OHÝNEK“	120
Lidé z ústraní	125
Nespavost aneb Z vyprávění pacienta	133
Život po životě (?)	137
Dvojník a zrada u Nebeské brány	142
Báseň o početí	149
Mé setkání se sanitkami a se smrtí	153
Děda Javůrek a milosrdná lež	164
Fúrik	172
Stupeň utajení: Přísně tajné	176
Účinná léčba	180
Rozhovor	185

Bobanovo prokletí.....	199
Matka	204
Milej táto.....	217
Píšťalka a démon	223
Citáty. Aforismy. Postřehy	237
Dějã vu.....	238
Závěr.....	240
Poděkování	242

*Prošel jsem tisíci byty, domy i nemocničními odděleními
Viděl jsem jednání a chování snad desetitisíců lidí
Někdy jsem byl dojatý k slzám, jindy jsem nechápal,
co mám před sebou za chladného, zlého a bezcitného člověka
Nicméně věřím, že bez rozdílu charakteru
či momentálního rozpoložení daného jednotlivce
jsme s ostatními kolegy v rámci možností pomohli všem*

Je to celé o lidech.

PŘEDMLUVA

Jakožto řidič brněnské převozové sanitní služby (naše profese je úředně zapsána jako DRNR, což znamená *doprava raněných, nemocných a rodiček*) jsem poctivě sbíral dobrých deset let střípky, útržky či poznámky z našeho každodenního pracovního života, kde slova *ZDRAVÍ, NEMOC, ČLOVĚK, RADOST, SLZY, POMOC* či *RESPEKT* hrají ruku v ruce tu nejdůležitější roli ze všech.

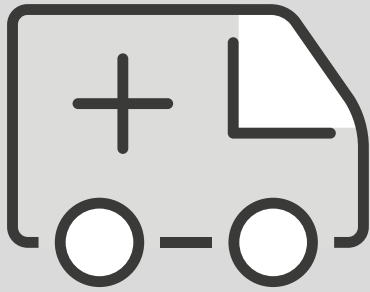
Na světě je (bohužel) příliš smutku, bolesti i trýzně na to, abych ve své knize v podobné melancholii pokračoval a v tomto duchu tvořil své následující stránky. Naopak; chtěl bych všechny (nejen čtenáře, ale i stále klienty naší sanitní firmy) v rozumné míře pobavit. Potěšit. Povzbudit. Podpořit a třeba i nasměrovat... Z tohoto důvodu jsem stylizoval své *Zápisky ze sanitky* do podoby humorné, úsměvné, svěží... Ovšem stále s naprostým respektem k lidem, zejména seniorům a nemocným. Koneckonců smích, radost, pohoda či svěžest jsou tím nejlepším receptem na všechny (nemocné) stavy těla a mysli. Ani v nejmenším bych si nedovolil z nemocných a slabých či z nemoci jako takové tropit legraci. Mnohé kapitoly jsou rovněž okořeněny filozofií života, podstatou lidského údělu a jeho cesty stejně jako zamyslením nad smrtí i životem po smrti.

A protože slovo *zdraví* je podle vzoru *stavení*, máme stejně tak do značné (svobodné) míry takové zdraví, jak o něj pečujeme; jak jej upravujeme, spravujeme a jak dalece jej necháme pevné či nalomené... Jistěže za hodně věcí v oblasti našeho zdraví může genetika, tedy

dědičné vlastnosti. Za leccos může i nezvratný osud. Vteřina. Jediná zatáčka. Jediný přehlédnutý semafor. Pokud ovšem pomínu tyto faktory náhody či smůly, pak jsme – za normálních okolností, co se týče zdraví a vlastního svědomí – sami sobě těmi nejpovolnějšími soudci, lékaři a staviteli...

Moje zápisky jsou doplněny rovněž o příběhy, pocity a zkušenosti jiných lidí, mých blízkých, přátel a kamarádů. Budeme se pohybovat nejen u nás, v naší domovině, ale odskočíme si i do poměrně vzdálených zemí, protože – nic naplat – *neštěstí nechodí po horách, ale po li-dech* a zlomená noha nebo zvrtnutý kotník bolí úplně stejně v Česku jako třeba v Mexiku nebo Egyptě. Zároveň nejen v těchto zemích, ale i všude jinde po světě jezdí sanitky, hasičská i zásahová vozidla a lidé přicházejí ke zraněním mnohdy úplně stejně rychle, náhodně a bez předchozího varování jako my u nás. A je nás dost, kteří si podobná martyria (ale i postřehy z uzdravení těla či humorné a veselé historky z každého výjimečného všedního dne) zaznamenáváme. *Zápisky* jsou tedy pestrým vyprávěním o tom, co může řidiči sanitky přinést původně nudný, pozvolna se vlečící den, ale v povídkách rovněž zaklepeme při společné exkurzi na Nebeskou bránu (a pokusím se odhadnout, co lze při troše fantazie spatřit za ní), dále zažijeme požár, osvětlím také, jak na psychiku jedince zapůsobí totální insomnie, a připomenou, jak to bylo za komunismu s vojenskými lékařskými prohlídkami, respektive se simulováním pro získání modré knížky. Tak se pojďme podívat, co všechno se může stát či odehrát v běžném, hektickém, zkrátka pulsujícím životě.

Připoutejte se, prosím... jízda začíná

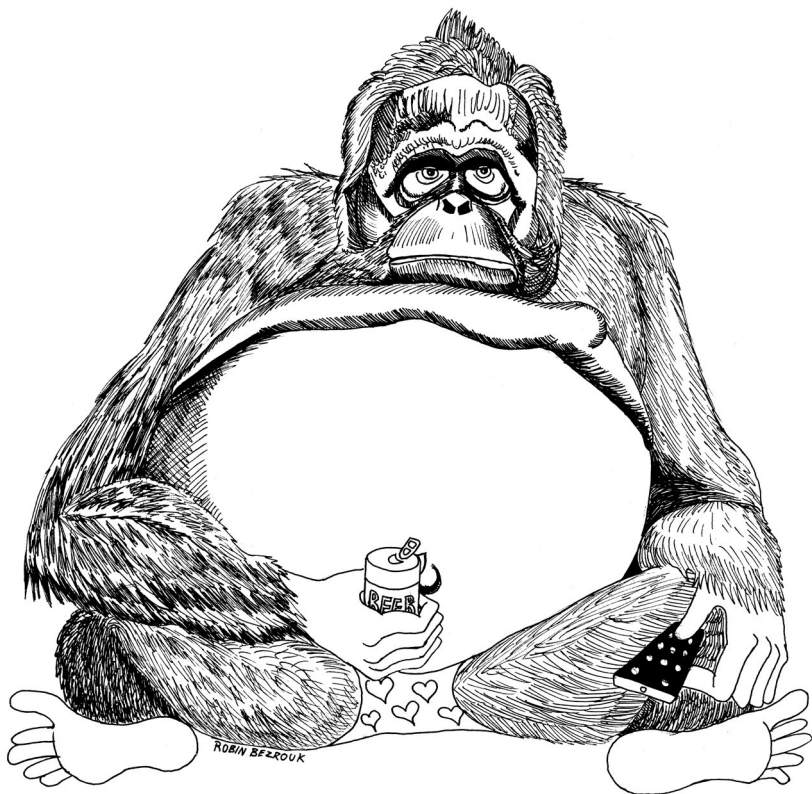
JDEME NA TO

Začnu s dovolením od konce... tedy od jednoho možného konce; a to příkladem, jak může po pár letech skončit *křečovitý* saniták, který svou práci bere až příliš vážně a neumí se od pár věcí oprostit... Pokud si vzpomenete na filmového cholerického řidiče převozové sanitní služby, ztvárněného Pavlem Zedníčkem ve třetím díle Básníků (*Jak básníkům chutná život*), jistě jste nepřehlédli, že mu prostě z jeho práce v inkriminovaném okamžiku rupnuly nervy. Sanitu (starou dobrou škodovečku 1203) zanechal v blátě před rybníkem a s argumentací, že se v podniku u mašiny bude mít lépe, odkráčel po pár kopancích do blatníku a dveří neznámo kam... Upřímně řečeno, občas se v jeho zkratu tak trochu s ostatními kolegy vidíme také, ale buď nás na rozdíl od něj nezastavilo ani jezero, ani bláto, anebo jsme alespoň po pár vteřinách nenadálou situaci rozumově ustáli a snažili se do sanitky opět usednout a s rozmarným pacientem (či s nenadálou situací jako takovou) pokračovat dál... Ke všemu se na následujících stránkách podrobně dostaneme...

Sanitka sama o sobě samozřejmě za nic nemůže, naopak, je vaším *druhým já*. Pokud se o váš svěřený vůz navíc vzorně staráte, myjete ho a pravidelně evidujete v servisním středisku, pak je vaše sanita krásná a voní. Ano, voní. Navíc ji musíte ze zákona jednou ročně dopravit na prohlídku STK (oproti rozmezí dvou let u ostatních osobních vozů), ovšem je to jen dobře pro vaši zpětnou vazbu, že je vůz v pořádku a *práce schopen*.

Víte, právě sanitka má své magické a specifické kouzlo; vezměte si kupříkladu děti, které jdou po ulici spořádaně „ve štrúdlu“ mimo školkovou či školní budovu... Pokud kolem nich projede vůz policie, případně hasičské vozidlo (i třeba se zapnutým majákem), děti si této události zpravidla nevšimnou... Jdou-li ovšem v blízkosti vozu sanitního, který jen tak stojí před semaforem, rázem mávají, jásají, popostrkují se, ukazují jeden druhému „...hele, sanitka!!!“, případně otáčejí své hlavičky ještě dlouho poté směrem, kam sanitní vůz zmizel (a což teprve, když jede náš *stroj* s kvílející houkačkou). Náhoda? Osud? Je to tím křížkem s plazícím se hadem? Dodnes nevím... Zhruba do roku 1989 používaly nejen československé, ale i zahraniční sanitní vozy červený kříž, tedy symbol mezinárodního hnutí *Červený kříž*. Protože to ale bylo (a stále je) s výkladem a užíváním tohoto znaku poměrně složité, ustoupilo se od něj. Znak Červeného kříže je v povědomí veřejnosti prostě zapsán a vnímán jako symbol související s první pomocí či obecně se vším zdravotnickým, avšak málokdo ví, že tomu tak zcela není a že není dovoleno používat jej libovolně – ať již na všech zdravotnických zařízeních, lékárnách, místech první pomoci, upomínkových předmětech apod.

A nyní ještě zpět přímo k našim vozům. Pravda, některé sanitní (a chtělo by se říci i veteránské) unikáty naší firmy ještě donedávna vypadaly, jako kdyby se měly již za příští zatačkou synchronně rozsypat na hadr, ovšem bylo tomu právě naopak... Šlo o ty největší *držáky* naší každodenní práce, motoricky a výbavou v naprosto perfektním stavu, kdy zejména jejich užitná hodnota strčila do kapsy i dnešní nové, kupříkladu jihokorejské fešáky! Po nedávném zpřísnění podmínek pro provoz sanitní služby máme tyto vozy sice už jen na fotkách, ale vzpomínky na jejich odvedenou práci v nás nostalgicky (a logicky) zůstávají.

Pravidelný pohyb a štíhlá, pružná těla jsou naší doménou

STATISTICKY VZATO...

Nejenže mohu zodpovědně a se vši hrdostí za nás, sanitáky, prohlásit, že za dobrých deset let a se zhruba půl až tři čtvrtě milionem ujetých kilometrů známe jako řidiči téměř všechny ulice v Brně, ale my známe i každý dům! A pokud máme za tuto dobu najeto kupříkladu právě po Brně (dle statistiky i dle konkrétních pracovních výkazů) na 100 000 kilometrů (ano, čtete dobře, je to dvaapůlkrát kolem zemského rovníku!), pak jsme si schopni při naší další a další jízdě městem všimnout i každého vyměněného závěsu za oknem, upravené dózy s květinou či omítnuté fasády na konkrétním domku. Poznáme, po kterém víkendu je zaseto to které pole, případně že známý motorest u cesty vytvořil dvě další místa k zaparkování... Toto celé (a bude toho mnohem více, to mi věřte!) již začíná být naší profesní deformací. Prozatím tou lepší, co není tolik vidět... A co ani nebolí...

ZTRÁTY A NÁLEZY

Jednou z mnoha (nepsaných) povinností správného sanitáka, se kterou bych vás chtěl hned na začátek seznámit, je, aby ohlídal, zda počet kufrů, zavazadel a tašek, se kterými pacient nastoupí, odpovídá nejlépe i počtu, s nímž vystoupí. Ne každý klient si totiž své věci umí ohlídat, ne každý si při výstupu pamatuje, co je jeho, a bere mnohdy to nejbližší zavazadlo u dveří za své... Protože je ale takový správný saniták povahy dobrácké, podobně jako herec Josef Bek coby šofér autobusu ve filmu *Florenc 13:30*, a protože by náš mozek měl být v lepší kondici než mozek pacientův, putuje vždy neomylně spolu s pacientem na cílovou adresu i jeho správný kufřík. Mírně odlišná situace nastává, když po čas cesty odpadávají z klienta jeho části oděvu či těla. Ihned vysvětlím. Pokud další den ráno před vaší směnou otevíráte sanitku, občas najdete v kabině pro cestující tyto perličky z předchozího dne: ručník, šperk, nohu (tu protetickou, umělou), zubní můstek, jednu ponožku, kus nalakovaného nehtu, deštník, který stejně nejde rozložit, naslouchátko, paruku, vložku do boty, granule pro kočku, pohlednici z Chamonix, lupu, samozřejmě klíče od domu nebo lístek ze samoobsluhy... Se vši hrdostí mohu oznámit, že případ, kdy by se komukoliv z nás v sanitce objevil po ranním otevření dveří samotný opomenutý pacient, ještě nenastal.

Náš dispečink je každopádně pro tyto případy ztrát a nálezů plnohodnotně zařízen, neboť ztracené věci ze sanitky již připomínají slušně vybavené muzeum...

SPOLUPRÁCE S ODDĚLENÍMI

Vezmu-li v úvahu, že i doktoři, sestry, uklízečky na odděleních a všemožní ti vrátní u závory (řekl bych, že jsou to také lidé, i když na to mnohdy nevypadají...) mají svá pracovní, osobní i jiná úskalí, stejně jako my, pak musím naznat, že spolupráce s těmito *subjekty* funguje v rámci možností docela obstojně. To, že je primář protivný a staniční sestra zbytečně hubatá, je – pokud přivřeme obě oči a sundáme brýle – zcela normální úkaz. Navíc, s těmito se vídáme řádově v minutách naší pracovní doby, kdy ani jeden ze zmíněných není naším nadřízeným. V každodenním kontaktu ale zkrátka jsme.

**SYSTÉMEM „POZDRAVÍM, VEZMU PACIENTA A MIZÍM“
SE DÁ PRÁVĚ TAKTO OBSTOJNĚ PRACOVAT
A KOOPEROVAT I LÉTA.**

Ovšem po vzoru osvědčeného rčení či prostě životní pravdy – *jeden se vždycky najde* – však existuje u nás v Brně oddělení (nebudu ho jmenovat, případné dotazy však rád zodpovím osobně), které je jednoduše jako z jiné planety! Z velmi, velmi vzdálené planety. Ne že by to bylo o jednom člověku, tam jsou jiní úplně všichni! Dost možná, že tento úsek vede pevnou rukou jejich nadřízený (a to je právě ten mi-

mozemšťan) a na různých poradách, školeních a pracovních setkáních jim prostě neobvyklý chod jednoduše nařídí... Nebudu ani příliš přehánět, když uvedu, že právě toto oddělení je nám schopno zavolat převoz (prý připraveného a čekajícího pacienta), kdy je chudák ještě pod narkózou na operačním sále! Ale nejde jen o předání či nahlášení pacienta k převozu. Tam je jiné prostě všechno: jejich výrazivo ve tváři, koordinace pohybů a zvyklostí, zkrátka chod celého týmu jako takového! Funguje tam odlišně i pavouk, tvořící svou pavučinu na toaletě.

Možná i voda tam poteče směrem vzhůru, vůbec bych se nedivil...

ZARUČENÁ ZKRATKA

Když jsem v roce 2011 nastupoval do naší sanitní firmy, kolegové – tedy zejména nejzkušenější bardi a ostřílení mořští vlci – mně z fleku a zdarma dali asi desatero účinných pracovních a pracovních-životních rad. Žádná z nich ale nebyla tolik pravdivá jako tato:

*NIKDY NEVĚŘ PACIENTOVI JEHO VLASTNÍ ZKRATKU
NA CESTĚ DOMŮ!*

O co jde? Mám skutečně neblahou zkušenost (ba zkušenosti), že u pěti případů z desíti končí zaručená zkratka kupříkladu přes les u skalního typu Rudického propadání ve zcela nesjízdné podobě, v lepším případě u krmelce s vyděšeným jelenem. Třikrát mě také zastavil na zaručené zkratce rozvodněný potok, zamčená rezivělá lesní závora a nemohu nezpomenout i klasické klády položené napříč cestou. Pokud se tedy neskončí přímo v bažině a takové překážce se lze s ambulancí obstojně vyhnout, pak je navigační problém po zhruba deseti minutách vyřešen. Jsou však zaznamenány případy, kdy sanitu musel z podobné šlamastyky vyprostit místní traktor, mnohdy i těžká zemědělská technika. Nejednou se také z podobné zkratky muselo skutečně dobrých pět kilometrů couvat, což mělo za následek totální spálení spojky.

Nastávají i situace (bohužel každodenní), kdy mi klient jednoduše není schopen v jeho rodné víscce sdělit, kde že se to jeho rodný domeček nalézá, přestože zde 20 let pracoval jako starosta obce a znal každý plot, komín na domě, psí boudu nebo králičí kotec... Možná je to moje chyba, ale GPS nemám a zásadně nevyužívám. Namáhám jen a pouze svou vlastní hlavu. A obracím stránky v mapách (*platilo pouze do r. 2015, pozn. autora; barevné krabičky s ženským hlasem, která vás hlídá na cestě, jsem již v dnešním čase plně podlehl také*). Ale protože jsem člověk, i pro tento úkaz, kdy mi lidé nejsou schopni říci, kde přesně bydlí nebo kde chtějí vysadit, mám své vysvětlení. Je to sice amatérské hledisko, ale o to více léty prověřené (vědecký název to sice nejspíše nemá, snad něco na způsob momentální a krátkodobé vegetativní dystonie či prostě nervozity, nesoustředěnosti, což jsou názvy široce všeobecné, ale z medicínského hlediska se o tomto stavu ví). Pokud jste týdný, ba měsíce hospitalizováni na kterémkoli oddělení či klinice, pokud požíváte léky a medikamenty a konečně pokud jste za tuto dobu zvyklí pouze na svůj nemocniční pokoj (v lepším případě na procházky po chodbě), jste rovněž jaksi přivyklí na nemocniční vzduch. Já neříkám, že je špatný, špinavý... Je prostě nemocniční. Ojedinělý. Jiný. Specifický. Pokud vás poté lékař propouští domů a uzná, že jste transportu sanitkou vůbec schopen, nastává ve vás řada změn; je to zaprvé již zmíněná nervozita... Nervozita ze samotné cesty. Obava, co bude dál... Případně zda je vše v pořádku či zda nebylo propuštění příliš brzy. Tedy stres ze všeho, čím jste si v nemocnici prošli. Za druhé je to právě ten vzduch, věc, která neváží ani gram, ale i stokilovým pořízem může po opuštění nemocniční budovy velmi rázně zacloumat. Pokud jste tedy za týden či měsíc pobytu v nemocnici skutečně navyklí na vnitřní prostředí, pak již při cestě pacienta

k sanitě pozoruji, že ten čerstvý venkovní vzduch, stromy, vůně, nebe, slunce či otevřené prostředí jako takové může paradoxně vyvolat krátkodobý kolapsový stav. Upadnutí do kolen. Malátnost. Všeho je najednou moc... Dokonce i ta finální koncentrace a orientace ve své vlastní vesnici nebo měště je najednou rozpačitá, nesoustředěná... Zjednodušeně řečeno, je to reakce těla na náhlou změnu prostředí, polohy, ale i momentální pokles nebo naopak vzestup krevního tlaku. Snad mi rozumíte a dost možná, že jste podobný stav již zažili... Přirovnal bych zkrátka tento pravidelně se opakující úkaz k horolezci, který se před výstupem na vrchol neaklimatizoval. Nesečkal pár dní v základním či provizorním výškovém táboře, a prostě z fleku *šplhal* dál a dál, výše a výše... Anebo k atletickému čtvrtkaři (sprintérovi na 400 metrů), který netakticky přepálí prvních 300 metrů a v cíli je zralý na kyslík z láhve... Vidí modře, fialově i černě a v obou případech může nastat i krátkodobá halucinace a dezorientace. Tak jako u pacienta v sanitce. Je to normální a rozumím tomu.

ŘEČ TĚLA

Uřítě nikdy nebudeme forenzními detektivy ani soudními specialisty na *pravdu či lež*, ale zkušenosti, nastřádané za desetiletí, nám umožňují prazvláštní věci. Za sebe mohu říci, že do deseti vteřin dokážu na pacientovi, kterého vidím poprvé v životě a kterého doprovázím do sanitky, rozeznat, o koho jde. Zda je to profesor, magistr, inženýr, právník, prodavačka, zda s tímto klientem bude při cestě potíží, anebo je to naopak pohodový člověk. Stačí skutečně deset, patnáct vteřin či jeho vlastní první věta. S kolegy takto krátkodobě odhadneme fakta, za která by byl vděčný možná i ten forenzní detektiv.

Dokážeme za léta strávená při cestě za volantem bez předchozího pohledu do zpětného zrcátka poznat, zda kymácivé a vrtošivé pohyby pacienta vzadu v kabině, kdy se zároveň hýbe celá sanita, značí nevolnost, potřebu močení, zimnici, podupávání nohou při poslechu walkmana, mdloby, nervozitu jako takovou, skrytou klaustrofobii (pakliže jsou zadní dveře uzavřeny na klasickou dětskou pojistku zvláště u neklidného pacienta, pak se skutečně může dostavit pocit *stísněného prostoru bez východu*) či jiný problém. Skutečně umíme rozeznat, zda námi doprovázený pacient do dvou vteřin zkolabuje (z únavy nebo dehydratace), odhadneme rovněž z jeho vzezření, gestikulací či pohybů i délku jeho hospitalizace, případně diagnózu. Velmi často na chlup přesně. Zároveň nám tato jeho řeč těla pomáhá i při jeho samotném transportu z místa A na místo B. Na druhé straně, mnohdy není zapotřebí ani cvičené zdravotnické oko, abyste poznali, kdo je vážně